

СЕКЦІЯ 6
МОДЕРНІЗАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.
SECTION 6
MODERNIZATION OF ART EDUCATION: EUROPEAN EXPERIENCE AND
PROSPECTS FOR ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE.

УДК 378.147.091.33-044.247:78

<https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.43>**Т.В. Белінська**

кандидат педагогічних наук, доцент
 Вінницький державний педагогічний університет
 імені Михайла Коцюбинського
 м. Вінниця, Україна м. Вінниця
belinska_tet@ukr.net

І.Б. Ковальова

здобувачка вищої освіти
 Вінницький державний педагогічний університет
 імені Михайла Коцюбинського
 м. Вінниця, Україна
ivanova18052001@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА ДО ІНТЕГРОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті обґрунтовано сутність готовності майбутнього педагога-музиканта до інтегрованої професійної діяльності в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа». Зосереджено увагу на міждисциплінарному підході, що продукує комплексність формування інтегровано-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: інтегрована професійна діяльність, педагог-музикант, формування готовності, інтегративний підхід.

Abstract. The article substantiates the essence of the future music teacher's readiness for integrated professional activity in the context of the implementation of the New Ukrainian School Concept. The attention is focused on the interdisciplinary approach that produces the complexity of the formation of integrated pedagogical skills of the future music teacher.

Keywords: integrated professional activity, music teacher, readiness formation, integrative approach.

Інтеграційні процеси, що охоплюють останні десятиліття всі сфери суспільного життя нашої держави, мають значний вплив і на розбудову вищої освіти оновленої формації, тому доволі очевидно постає необхідність ретельного вивчення сучасних інтеграційних тенденцій, що й зумовлює актуальність проблеми. Інтеграція в освіті є віддзеркаленням тих тенденцій, які характеризують нині всі сфери людської діяльності [7].

Проблема інтегративного підходу в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти набуває сьогодні соціально-педагогічного та стратегічного значення. Різноманіття технологій навчання, тенденцій і перспектив розвитку освітнього середовища, вимога відповідності професійної освіти європейським стандартам, стрімке зростання обсягу інформації, все це вимагає від викладачів пошуку можливостей теоретичного обґрунтування і практичної реалізації комплексних підходів щодо оптимізації освітнього процесу. Тому інтеграція освітньої діяльності є однією з пріоритетних проблем у системі вищої освіти.

За реалізації Концепції «Нова українська школа» (2016) освітянська спільнота отримала творчі модернізаційні виклики, за яких видозмінюється професійна місія педагога. Однією з важливих функцій вчителя Нової української школи є забезпечення інтегрованості

змісту (внутрішньопредметної і міжпредметної) на основі ключових компетентностей тощо [6]. Нині заклади загальної середньої освіти потребують фахівця, здатного забезпечити формування мистецької компетентності школярів в інноваційному середовищі, сприяти розвитку їх музичних здібностей, генеруванню мистецько-творчих ідей, формуванню усвідомлення культурно-історичного середовища та традицій у тісному зв'язку із потребами сьогодення з можливістю використати набуті знання у житті, активно впроваджуючи інформаційно-технологічні інструменти для навчання [2].

На необхідності звернення до інтегративного підходу до навчання школярів акцентується і в інших нормативних документах: законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. (2014) та інших. Саме готовність до організації інтегрованого навчання учнів є базовою властивістю інтегрованої підготовки педагога-музиканта.

Водночас питання формування інтеграційно-педагогічних умінь вчителя музичного мистецтва знайшли відображення в працях Ж. Карташової, Л. Гаврілова, Т. Белінської, Н. Ничкало, О. Олексюк, Л. Пастушенко, Н. Юдзіонка та ін.

Істотний науковий внесок у розроблення теоретико-методологічних основ інтегративного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти досліджували М. Адамко, О. Антонова, Н. Божко, О. Вошук, І. Гузій, А. Коломієць, О. Надутенко, М. Опачко, Н. Подопригора, Ю. Прищупа, З. Хитра та ін.

Оновлення змісту музичної освіти у напрямі інтеграційних вимог вимагає від майбутнього вчителя музичного мистецтва сформованого інтеграційно-педагогічного уміння, яке пов'язане з опануванням навчальних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки на принципі міждисциплінарної інтеграції. Міждисциплінарний підхід в музично-педагогічній освіті продукує комплексність формування інтегровано-педагогічних умінь майбутнього педагога-музиканта.

Інтегрована підготовка педагога-музиканта спеціальності А4.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво), як процесу та кінцевого результату навчання, неможлива без інтегративного підходу в контекст навчального змісту. Саме даний підхід забезпечить готовність до інтегрованої моделі професійної діяльності. Тому на даному етапі, доцільно розглянути питання інтегративного підходу в навчально-виховному процесі не тільки в межах факультету чи кафедри, а закрема і закладу вищої освіти.

Грунтовний аналіз широкого кола джерел і наукових праць з досліджуваної проблеми, практичного досвіду впровадження інтегративного підходу дав змогу виявити низку суперечностей: між соціальним замовленням щодо якості професійної підготовки майбутніх фахівців та їх практичною неготовністю до професійної діяльності; між інтегративним характером вимог, що висувуються до майбутнього фахівця, і недостатньою розробленістю теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців; між великим обсягом інформації, що продукується суспільством в умовах інтеграції освіти і реальними умовами її засвоєння у закладі вищої освіти; між інтегративним характером сучасної освіти й відсутністю відповідної йому системи формування інтегративних характеристик усіх учасників освітнього процесу, їхньої готовності до індивідуальної творчої діяльності.

Інтегративний підхід – це система, базована на інтеграції як провідному принципі побудови сучасних навчальних технологій, методик, яка характеризується комплексністю, узагальненістю змісту шляхом взаємовпливу, взаємопроникнення і взаємозв'язку різних дисциплін [3, с. 97]. Цей підхід охоплює всі елементи освітнього процесу і сприяє ефективному формуванню особистості майбутніх фахівців. Т. Бубряк дуже влучно стверджує, що використання термінів «інтеграція» та «інтегративний підхід» у психолого-педагогічній літературі надто вільне. Частіше за все ці терміни виступають наукоморфними синонімами слів «поєднання», «єдність», «комбінація», «сума» явищ та процесів, які відбуваються в одному контексті.

З огляду на положення науковців ми можемо охарактеризувати два рівні реалізації інтеграційного підходу в системі вищої освіти, а саме: *змістовий і технологічний*.

У результаті реалізації *інтегративного підходу* в закладах вищої освіти на змістовому і технологічному рівнях утворюється єдине освітнє середовище для формування загальних і спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, де відкриваються великі можливості для взаємопереходу, взаємодоповнення і взаємотрансформації. «Відповідно, зміст професійної освіти отримує більш широке в порівнянні з традиційним тлумаченням значення: воно об'єднує в собі весь набір різноякісних знань, умінь і навичок, якостей і властивостей, необхідних не тільки для виконання спеціальних функцій, але і для здійснення життєдіяльності людини. В результаті відбувається цілісний розвиток людини, вдосконалення всього його наявного і придбаного потенціалу» [4, с. 14]

Ефективність використання інтегративного підходу у підготовці фахівців обґрунтована і експериментально підтверджена дослідниками львівської наукової школи І. Козловської. На думку очільника цієї наукової школи, системні знання, необхідні для вироблення цілісного, проблемного мислення сучасного фахівця, можуть бути отримані лише на основі інтегративного підходу до професійної підготовки [5]. Також слушно зауважує американський дослідник Т. Родес, студент у процесі інтегрованої підготовки (протягом усього навчання в університеті) набуває властивості, яка «полягає в умінні будувати прості зв'язки між різними ідеями та досвідом, здатності поєднувати та переносити навчальний досвід у нові, складні ситуації, що виникають у контексті академічного навчання і за його межами» [8].

Професійну підготовку здобувачів вищої освіти спеціальності А4.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) до інтегрованої професійної діяльності розглядаємо як цілісну динамічну педагогічну систему, що передбачає спеціально організовану, керовану з боку викладачів навчальну діяльність, яка відображає специфіку педагогічної праці, професійних завдань, які необхідно вирішити випускнику педагогічного університету.

Інтегративний підхід в освітньому процесі дозволяє активізувати творчі здібності, реалізувати всі функції навчання (освітню, розвиваючу та виховну), які перебувають у постійному взаємозв'язку. *Викладачі кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського* застосовують інтегрований підхід у професійній підготовці здобувачів світи спеціальності А4.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво), а саме: здійснюється орієнтація на професійну готовність до сучасних вимог та викликів у мистецькій освіті, яка спрямована на формування: базових знань основних закономірностей історико-культурного розвитку людства, широкої поінформованості у предметній галузі; ціннісних засад виконавсько-творчої, просвітницької діяльності; навичок використання різних форм та видів комунікації; аналізу світоглядних, соціально та особистісно значущих проблем; умінь та навичок проектування та організації урочної та позаурочної діяльності здобувачів середньої освіти; використання інноваційних технологій у процесі освітньої, виконавської діяльності; готовності організовувати музично-освітній процес з урахуванням індивідуально-психологічних та особистісних особливостей здобувачів середньої освіти різновікової категорії.

Зміст процесу формування готовності майбутнього педагога-музиканта спеціальності А4.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) у загальному розумінні розглядаємо як систему знань, умінь і навичок, вимоги до яких окреслено в навчальних планах, програмах, нормативних документах. Ця система знаходиться у безпосередній залежності від вимог суспільства до освіти й особистості педагога, від рівня розвитку педагогічної науки і практики, від цілей і завдань музично-естетичного виховання школярів, особливостей музично-педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Головним засобом забезпечення інтегрованого підходу в процесі формування готовності майбутнього педагога-музиканта до професійної діяльності у досліджуваному напрямі вбачаємо у «взаємопоєднанні» зазначеного процесу, яка будується на виявленні зв'язків між дисциплінами психолого-педагогічного і музично-педагогічного циклів [9,10]. Саме інтеграційно-педагогічного уміння пов'язане з опануванням навчальних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки на принципі міждисциплінарної інтеграції. Міждисциплінарна інтеграція створює умови формування в студентів професійних

компетентностей відповідно до освітніх запитів та є взаємозв'язком знань, які отримують під час вивчення різних дисциплін майбутні фахівці. Таким чином, міждисциплінарна інтеграція може виступати як мета та педагогічний засіб [1].

Висновки. Професійна підготовка педагога-музиканта до інтегрованої діяльності вважаємо доцільним і необхідним, оскільки такий підхід на часі модернізації мистецької освіти та освіти зокрема, а також впровадження даного явища забезпечує єдине освітнє середовище для формування інтегральних, загальних і фахових компетентностей вчителя закладу загальної середньої освіти, необхідних для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Список використаних джерел:

1. Белінська Т. В., Кравцова Н. Є., Дабіжа К. Л., Плакидюк О. Ю. Психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами міждисциплінарної інтеграції. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Випуск 80. Том 1. С.26-29 - 3
2. Білозерська Г. О., Сізова Н. С., Кравцова Н. Є., Белінська Т. В., Газінська О. В. Формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до мистецької інноваційної діяльності. *Науковий часопис українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Випуск 97. С. 20-25-2
3. Бубряк Т. Ю. Інтегративний підхід у проектуванні професійної життєдіяльності особистості. *Актуальні проблеми психології*. Т.7, Вип. 36. С. 51-58. URL : <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v7/i36/7.pdf> -1,97 -1
4. Іванчук М. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. Чернівці : Рута, 2004. 400 с. 95. -2
5. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійної школи (дидактичні основи). Львів: Світ, 1999. 302 с.-3
6. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <https://osvita.ua/doc/files/news/>. С. 159-160-4
7. Т.В. Белінська, К.В. Кушнір, Г.О. Білозерська, Н.С. Сізова До проблеми впровадження інтегрованого підходу у процес викладання вокально-хорових дисциплін у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 25. Т. 2. С.16-21-1
8. Rhodes T. Assessing Outcomes and Improving Achievement: Tips and Tools for Using Rubrics. Washington, DC: Association of American Colleges and Universities, 2010. 51 p.
9. L. Vasylevska-Skupa, T. Belinska, K. Kushnir, I. Sidorova. Science-Modern Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. *Modern Science - Moderní věda* 2022, № 1. P.72-81. <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f4279b91-cb69-4811-9c70-1ab868518dbc/content>
10. Mozgalova, N., Baranovska, I., Zuziak, T., Martyniuk, A., Luchenko, O., (2022). Professional training of music and choreography teachers: artistic-communicative context. Society. Integration. Education.Proceedings of the International Scientific Conference, 194-204. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6889>
11. Ninel Sizova, Tetiana Belinska, Anna Bilozerska, Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Zuziak. An integration model of professional training of a music art teacher by means of innovative technologies. *Croatian Journal of Education* 2024, Vol/26 №3 P. 903-934.